

Motion till riksdagen 2009/10:A424

av **Caroline Helmersson-Olsson m.fl. (s)**

Ungas situation på arbetsmarknaden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av kraftfulla åtgärder för att bekämpa ungdomsarbetslösheten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten till bra arbetsvillkor oavsett ålder på arbetsmarknaden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om heltid som norm på arbetsmarknaden för att stärka ungdomars och kvinnors möjlighet till ekonomisk självständighet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetslöshetsförsäkringens medlemsvillkor och ersättningsvillkor inte ska diskriminera unga och deltidsanställda.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om generationsväxling på arbetsmarknaden.

70 procents ökning av arbetslösheten bland unga är ett misslyckande

Under de närmaste åren lämnar de största ungdomskullarna sedan fyrtiotalistgenerationen skolan. Det är en ny generation med höga förväntningar och idéer för vidareutbildning på högskola eller ett jobb som ger arbetslivserfarenhet och möjligheter att flytta hemifrån. Men för många kommer förväntningarna och drömmarna att förbli drömmar.

Det samhälle de möter präglas av en historiskt hög ungdomsarbetslöshet och en otrygg arbetsmarknad med dåliga anställningsförhållanden för unga. Sverige har gått från att vara ett föregångsland i Europa med låg ungdomsarbetslöshet till att ha en av de högsta nivåerna för ungdomar. Bara på ett år har ungdomsarbetslösheten ökat med över 70 procent. För dem som är födda

Fel! Okänt namn på

utomlands är situationen än värre, var tredje person går utan jobb. Utvecklingen är oroande och gör att unga riskerar att tappa framtidstron när arbetslösheten stiger.

De möter också en regering som stänger dörrarna och erbjuder passivitet istället för aktivitet. Tusentals utbildningsplatser och möjligheter till arbetspraktik har försvunnit och var tredje komvuxplats har tagits bort. Långtidsarbetslösa ungdomar placeras i en så kallad jobbgaranti som varken erbjuder jobb eller aktiva åtgärder. I 90 dagar ska unga driva omkring utan vare sig utbildning eller praktikplatser. Det är slöseri och en oansvarig politik.

Vi socialdemokrater vill investera i ett ungdomslyft för Sveriges unga. Bristande utbildning är en av de vanligaste orsakerna till att unga inte får jobb. Avsaknaden av grundläggande gymnasieutbildning eller i vissa fall till och med grundskoleexamen ökar riskerna för ett permanent utanförskap från arbetsmarknaden. Rätten till en andra chans måste tillgodoses.

I rådande konjunktur krävs det ökade volymer av utbildningsplatser. Yrkesvux och yrkeshögskolans fortsatta utveckling måste utgå från arbetsmarknadsbehov och utvecklas utifrån de krav på kvalitet och innehåll som branschen ställer.

Trots att ungdomskullarna växer kraftigt under de närmaste åren har regeringen minskat antalet platser på både komvux och högskola. Risken är stor att vi nu står inför ett trendbrott där andelen ungdomar som har möjlighet att gå vidare till högre studier minskar. Det är inte bra vare sig för den enskilde eller för Sverige. Vi vill istället bygga ut komvux, den kvalificerade yrkesutbildningen (KY), antalet högskoleplatser och den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen.

Försämringar av villkor och löner – löser inte arbetslösheten

Ungdomsarbetslösheten måste tas på allvar men inte förminska till en diskussion om lagtextparagrafer. I samhällsdebatten höjs röster om att ungdomsarbetslösheten skulle minska om bara ungdomars löner sänktes och deras rättigheter på arbetsmarknaden försvagades. Att ytterligare försämma arbetsvillkoren för unga på en redan otrygg arbetsmarknad leder endast till ökade klyftor och att vägen till vuxenlivet blir ännu krokigare och förlängs ytterligare.

Ungdomar är den grupp som redan har betydligt lägre löner och mer flexibla och otrygga arbetsvillkor än alla andra grupper. Sedan den borgerliga regeringen förlängde möjligheterna till längre tidsbegränsade anställningar har det försämrats anställningsförhållandena och gjort att andelen unga med visstidsanställningar ökat dramatiskt. Det är snarare viktigt att villkoren är lika oavsett ålder. För många avslutas en anställning med att sms, mejl eller telefonsamtal från arbetsgivaren plötsligt upphör och den enskilda står utan arbetsinkomst. Det är inte värdigt en modern arbetsmarknad.

Utöver de otrygga anställningsformerna är unga, och framförallt unga kvinnor, de som arbetar minst antal timmar. Bland kvinnor 20–24 år arbetar

cirka 47 procent mindre än 35 timmar/vecka och bland männen i åldersgruppen är samma siffra cirka 30 procent. Arbetsvillkoren som erbjuds gör att den som förlorar jobbet och blir arbetslös, sjukskriven eller föräldraledig inte omfattas av försäkringssystemen. Några ytterligare försämringar kan knappast vara någon lösning. Det blir inte fler jobb bara för att man försämrar villkoren för dem som redan har det sämst.

Fler arbeten, möjlighet till yrkeserfarenhet och rätt kompetens är nyckeln

För unga handlar arbetslösheten om att de arbeten som finns inte matchar utbildningen men framför allt att det finns för få jobb att tillgå. Det behövs investeringar för att unga ska klara sig bra så som möjligt genom krisen. Det går inte att som regeringen sitta still och titta på. Klass- samt etnicitetsperspektiv på ungdomsarbetslöshet är en central fråga. Unga med högutbildade föräldrar och med svenska som modersmål klarar i betydligt högre grad skolan med godkända betyg och har lägre arbetslöshet.

Det krävs en politik som minskar klassklyftan i utbildning, utbyggnaden av högskolan och ett ungdomslyft för dem som inte har den grundläggande utbildningen klar. Möjlighet till kontaktnät och referenser i arbetslivet får allt större betydelse för etableringen på arbetsmarknaden. Därför är en investering i fler praktikplatser, på alla nivåer i utbildningen, en viktig åtgärd för att utjämna skillnaderna mellan dem som har sociala nätverk/referenser och dem som saknar.

Det är viktigt att upprätthålla kompetensen och se till att unga som idag är arbetslösa är redo för arbetsmarknaden när sysselsättningen ökar. Det innebär investeringar i kompetenshöjande utbildningar och utbildningar i branscher och nischer som trots lågkonjunktur har behov av arbetskraft.

De närmaste åren kommer en stor generation att lämna arbetsmarknaden samtidigt som en stor generation ska etablera sig på arbetsmarknaden. För att inte tappa kompetens och kunskap är det viktigt att vi hittar former för hur vi ska lösa kunskapsöverföringen, samtidigt som vi lotsar in en ny generation på arbetsmarknaden. Det behövs ett mentorssystem och olika former av traineeprogram för att överbrygga generationsskiftet på arbetsmarknaden. Enligt Handels skulle ett riktat arbete med generationsväxlingen skapa över 30 000 nya jobb för unga.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 2 oktober 2009

Caroline Helmersson-Olsson (s)

Agneta Gille (s)

Ann-Kristine Johansson (s)

Börje Vestlund (s)

Christer Adelsbo (s)

Christina Oskarsson (s)

Claes-Göran Brandin (s)

Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s)

Göran Persson i Simrishamn (s)

Hans Stenberg (s)

Jan-Olof Larsson (s)

Kerstin Engle (s)

Krister Örnfjäder (s)

Lars Mejern Larsson (s)

Leif Pettersson (s)

Monica Green (s)

Raimo Pärssinen (s)

Ronny Olander (s)

Veronica Palm (s)

Alf Eriksson (s)

Anneli Särnblad (s)

Carina Adolfsson Elgestam (s)

Christina Axelsson (s)

Christina Zedell (s)

Eva-Lena Jansson (s)

Gunnar Sandberg (s)

Göte Wahlström (s)

Inger Jarl Beck (s)

Johan Löfstrand (s)

Kerstin Haglö (s)

Kurt Kvarnström (s)

Lars U Granberg (s)

Lennart Axelsson (s)

Peter Jonsson (s)

Renée Jeryd (s)

Sonia Karlsson (s)